

Anexa nr. la ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului
nr. 3656 /29.03.2012
MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

CLASA PREGĂTITOARE

Programa școlară pentru disciplina

RELIGIE

Cultul ortodox

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 3656 /29.03.2012*

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Religie* – clasa pregătitoare pentru Cultul ortodox reprezintă o ofertă curriculară, care are alocată o oră pe săptămână în trunchiul comun al planului-cadru de învățământ, în cadrul ariei curriculare *Om și societate*.

Elaborarea programei școlare pentru disciplina *Religie* – clasa pregătitoare a avut la bază următoarele premise:

- Introducerea disciplinei *Religie* în planurile de învățământ încă de la debutul școlarității asigură o abordare continuă a domeniului pe tot parcursul învățământului preuniversitar – specifică majorității sistemelor educaționale care includ religia în curriculumul școlilor publice
- Rolul religiei la vârstele mici este recunoscut și susținut de teoreticienii și practicienii din domeniul educației, care evidențiază importanța educației religioase în formarea propriei identități a elevilor, aspectele legate de credințe și convingeri fiind un element important al acesteia
- La debutul școlarității, disciplina *Religie* constituie un context de învățare care valorifică în plan educativ „marile întrebări” ale copiilor, experiențele de viață ale acestora, altele decât cele vizate în mod obișnuit de celelalte discipline din planul de învățământ, dar cu importanță majoră pentru dezvoltarea morală și pentru socializarea acestora
- Finalitățile propuse la clasa pregătitoare pentru disciplina *Religie* nu vizează cu preponderență o educație de tip confesional, ci urmăresc dezvoltarea morală a copiilor și formarea comportamentului în acord cu valorile moral-religioase
- Prin competențele și conținuturile vizate, disciplina *Religie* contribuie în mod direct la realizarea competențelor ariei curriculare *Om și societate*, prin contribuția adusă la dezvoltarea competențelor sociale și civice, prin accentul pe promovarea diversității, pe integrarea în diferite grupuri, prin susținerea unor abordări inter- și transdisciplinare

Structura programei școlare pentru *Religie* – clasa pregătitoare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele disciplinei *Religie* dezvoltate pentru Ciclul achizițiilor fundamentale. Acestea vizează în special elemente de intuire a unor aspecte de morală religioasă aplicată și sensibilizarea față de valorile spirituale.

Competențele specifice reprezintă nucleul funcțional al programei școlare și evidențiază rezultatele așteptate ale învățării la nivelul clasei pregătitoare, fiind derivate din competențele generale. Competențele specifice sunt corelate cu activități de învățare. Exemplele de activități de învățare specificate în programa școlară constituie propuneri de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor specifice. Aceste exemple pun accent pe valorificarea experienței concrete de viață a elevilor și pe integrarea unor strategii de predare-învățare diverse. Programa școlară propune o ofertă flexibilă de exemple, profesorul de religie având libertatea de a modifica, completa sau înlocui activitățile de învățare, în scopul adecvării și personalizării demersului didactic.

Conținuturile reprezintă baza de operare pentru dezvoltarea competențelor.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări specifice disciplinei, privind metodologia de aplicare a programei școlare și proiectarea demersului didactic. Acestea includ: propuneri de organizare a procesului de predare-învățare-evaluare centrat pe formarea de competențe; recomandări de strategii didactice specifice disciplinei; modalități de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Religie*.

Pentru a asigura un cadru coerent al predării religiei în școală, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România ce au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale și specifice, o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Lista de conținuturi este elaborată de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în contexte de viață uzuale**
- 2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase**
- 3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în contexte de viață uzuale

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
1.1. Recunoașterea unor elemente de bază ale credinței religioase	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții despre importanța lui Dumnezeu în viața omului - jocuri didactice ilustrative, care să valorifice experiențe ale copiilor relevante din punct de vedere religios (ajutarea semenilor, participarea la slujbele Bisericii, rugăciunea etc.) - realizarea unor desene/lucrări practice în care se reflectă informațiile primite prin intermediul cântecelor, rugăciunilor, textelor biblice prezentate - exerciții de realizare a închinării (gestul închinării, cuvintele însoțitoare) - explicarea semnificației gestului închinării
1.2. Observarea caracteristicilor comportamentale ale unui creștin, pe baza valorificării unor situații din viața de zi cu zi	<ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte bune, proprii sau ale altora - exerciții de identificare a calităților celorlalți (membri ai familiei, colegi, prieteni etc.), prin desene, dialoguri etc. - jocuri de rol „Așa da/Așa nu”
1.3. Aplicarea unor reguli de comportament moral-creștin în contexte de viață familiare	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la conversații de grup privind regulile de comportament în diferite situații (în familie, școală, biserică, comunitate etc.) - analiza unor studii de caz, pornind de la situații reale sau imaginare din viața copiilor (persoane din viața cotidiană, persoane din povestiri biblice, personaje din desene animate sau din povești etc.) - jocuri de rol: „Cum mă comport în contextul...?”; „Cum procedez dacă sunt în situația...?” - exerciții de manifestare a dezacordului față de comportamente care încalcă valorile morale - vizite la biserică

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familial, în acord cu valorile religioase

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
2.1. Asumarea unor responsabilități în cadrul grupurilor din care face parte, la propunerea adultului	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolurilor sociale ale diferitelor persoane (copii, părinți, profesori etc.) și a responsabilităților corespunzătoare fiecăreia dintre acestea - participarea la dialoguri pe teme privind colaborarea în diferite grupuri de apartenență - participarea la activități caritabile, împreună cu alți membri ai școlii, parohiei etc. - realizarea de jocuri de rol pe tema asumării diferitelor responsabilități (în familie, în școală etc.) - analiza unor studii de caz pe tema ajutorului oferit celorlalți
2.2. Identificarea unor elemente comune și de diferențiere între oameni	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a unor elemente de diversitate (aspect fizic, limba vorbită, calități, comportamente, lucruri sau mâncăruri favorite etc.) - exerciții de exprimare a acordului/dezacordului față de opiniile altora

	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la întâlniri cu persoane din comunitate, pe teme relevante din punct de vedere educațional - participarea la dialoguri având ca subiect „Persoanele cu nevoi speciale” - analiza unor studii de caz: „Ce ai face dacă ai fi în situația ...?” - audierea unor texte religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de toleranță
--	--

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei pregătitoare vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei pregătitoare se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
3.1. Explicarea semnificației unor evenimente religioase cunoscute	<ul style="list-style-type: none"> - formularea de enunțuri simple, utilizând cuvinte din domeniul religios-moral - povestirea după imagini (planșe, icoane, ilustrații etc.) cu tematică adecvată - realizarea de dialoguri pe baza audiției unor texte biblice și din viețile sfinților - descrierea unor icoane care reprezintă evenimente din viața Mântuitorului, a Maicii Domnului, a Sfântului Nicolae și a altor sfinți - audierea și/sau învățarea de scurte rugăciuni, cântări, colinde etc. cu explicarea pe înțelesul copiilor a expresiilor și a termenilor religioși întâlniți
3.2. Identificarea unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, cu incidență asupra vieții familiei	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții privind evenimentele religioase din viața omului (botezul, nunta, ziua onomastică etc.), valorificând experiențele concrete ale copiilor - analiza unor imagini relevante din viața copiilor și a familiilor lor (fotografii și albume de familie, imagini din sfera publică etc.) - prezentarea aspectelor caracteristice ale diferitelor sărbători - audierea unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători creștine - exerciții de învățare de colinde și cântări religioase - participarea la serbări școlare - realizarea unor proiecte pe diferite teme religioase („Cum am sărbătorit Crăciunul”, „Cum ne pregătim de Paști” etc.) - realizarea de desene și confecționarea unor felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia diferitelor sărbători religioase

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Religie - Cultul ortodox* – clasa pregătitoare reprezintă o ofertă curriculară dezvoltată în jurul unei teme majore: *Dumnezeu este cu noi prin descoperire și iubire*. Având ca scop familiarizarea copiilor cu domeniul religios, această temă orientează formularea competențelor specifice, precum și construirea situațiilor de învățare într-un mod flexibil și creativ, în raport cu particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor. În acest context, sugestiile metodologice prezintă: lista conținuturilor utilizate pentru dezvoltarea competențelor, strategii didactice recomandate; contexte și medii de instruire adecvate; aspecte privind metodele de evaluare.

Conținuturi utilizate pentru dezvoltarea competențelor specifice

Lista elementelor de conținut pentru disciplina *Religie - Cultul ortodox* nu mai este structurată pe marile domenii teologice, ca la programele școlare anterioare, ci este organizată pe teme principale. Fiecare dintre aceste teme reprezintă un mesaj cheie relevant pentru domeniul religiei. Astfel, programa școlară pentru clasa pregătitoare include trei teme principale și două teme dedicate marilor sărbători

creștine – Nașterea Domnului și Învierea Domnului – care vor fi prezente pe parcursul întregului învățământ preuniversitar. Acestea vor constitui prilejuri de analiză a sărbătorilor creștine și a altor evenimente corelate cu acestea, din multiple perspective (religioase, sociale, culturale, istorice etc.). Fiecare dintre temele principale este explicată mai jos, prin elemente de conținut corespunzătoare, însoțite de recomandări de abordare a acestora.

- **Dumnezeu ne-a creat din iubire**
 - Omul este cea mai importantă ființă de pe pământ (omul, ființă creată de către Dumnezeu; omul și celelalte ființe de pe pământ; rugăciuni de mulțumire către Dumnezeu etc.)
 - Sunt copilul lui Dumnezeu și al părinților mei (raportarea copiilor la Dumnezeu; raportarea copiilor la proprii părinți; ascultarea față de Dumnezeu și față de părinți etc.)
 - Ce înseamnă să fiu creștin (Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu venit între oameni; cum devin creștin; semnul Sfintei Cruci etc.)
 - Cum vorbesc cu cei din jur (rolul comunicării în viața omului; reguli simple de comunicare etc.)
 - Ce simt față de ceilalți (iubirea aproapelui; forme de manifestare a sentimentelor; exemple biblice, din viețile sfinților și din viața de zi cu zi, relevante etc.)
 - Cum mă comport ca un creștin (reguli de comportament creștin; modele de comportament creștin, în diferite contexte; exemple concrete de fapte bune; efectele faptelor bune etc.)
 - O zi din viața mea de creștin (principalele aspecte ale vieții religioase într-o zi obișnuită, duminică și într-o zi de sărbătoare; exemple concrete etc.)
- **Dumnezeu ne învață să ne ajutăm unii pe alții**
 - Familia mea (ce este o familie; relațiile dintre membrii familiei; activități religioase în familie etc.)
 - Sunt creștin și la școală (școala, locul unde învăț; relația cu adulții și cu copiii la școală; atitudinea față de mediul școlar etc.)
 - Primii mei prieteni (copilăria și prietenia; colegi și prieteni; alegerea prietenilor; modele de prietenie etc.)
 - Preotul în viața mea (cine este preotul; prezența preotului în viața copilului etc.)
 - Creștinii din biserica mea (descrierea bisericii la care merg; rolul și locul preotului și al credincioșilor în biserică; activități comune cu membrii parohiei etc.)
 - Oamenii din lumea întreagă (diversitatea oamenilor în lume; activități de ajutorare a semenilor etc.)
- **Dumnezeu este întotdeauna cu noi**
 - Dumnezeu ne-a dăruit o lume frumoasă (frumusețea creației; natura și oamenii; ocrotirea naturii de către om etc.)
 - Iisus Hristos iubește copiii (cine este Domnul Iisus Hristos; Mântuitorul binecuvântează copiii etc.)
 - Maica Domnului este ocrotitoarea copiilor (cine este Maica Domnului; Maica Domnului L-a ocrotit pe Pruncul Iisus; icoana Maicii Domnului cu Pruncul etc.)
 - Îngerii sunt păzitorii copiilor (cine sunt îngerii; prezența îngerului păzitor în viața creștinului etc.)
 - Sfinții sunt prietenii lui Dumnezeu și ai copiilor (sfinții sunt oameni care L-au iubit pe Dumnezeu; exemple de minuni ale sfinților etc.)
- **Nașterea Domnului, darul lui Dumnezeu pentru oameni**
 - Nașterea Pruncului Iisus, bucuria copiilor (Nașterea Domnului în Betleem; bucuria darurilor primite de la Moș Crăciun etc.)
 - Cum sărbătoresc Crăciunul (împodobirea bradului; colindul; participarea la Sfânta Liturghie etc.)
- **Învierea Domnului, împlinirea darului lui Dumnezeu**
 - Bucuria copiilor la Florii și la Paști (bucuria copiilor la intrarea Domnului în Ierusalim; sfințirea ramurilor de salcie; bucuria copiilor la slujba Învierii etc.)
 - Cum sărbătoresc Paștile (participarea la Sfânta Liturghie; salutul din perioada Pascală; ciocnirea ouălor roșii etc.)

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de elemente de tip predominant confesional (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase și colinde), recomandate a fi abordate pe parcursul clasei pregătitoare.

Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui mijloace de realizare și de explicitare a temelor anterior menționate:

- audierea și/sau învățarea unor **rugăciuni**: „Toți, cu inima curată”; „Doamne, Doamne, ceresc Tată”; „Înger, îngerășul meu”; „Doamne, ține-i fericiți”; cuvintele care însoțesc semnul Sfintei Cruci, la începutul și la sfârșitul rugăciunii;
- audierea și/sau învățarea unor **texte biblice** scurte, ce pot fi corelate cu proverbe și zicători cu mesaj asemănător: „Copii, ascultați pe părinții voștri în Domnul că aceasta este cu dreptate” (Efeseni 6,1); „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, plângeți cu cei ce plâng” (Romani 12,15); „Nu răsplătiți nimănu răul cu rău” (Romani 12, 17);
- audierea și/sau învățarea de **cântări religioase**: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”; „Fie numele Domnului binecuvântat”; „Hristos a înviat!”;
- audierea și/sau învățarea de **colinde**: „Astăzi S-a născut Hristos”; „Steaua sus răsare”; „Trei păstori”; „Am plecat să colindăm”.

Ce strategii didactice sunt recomandate?

Valorificarea valențelor formative ale disciplinei *Religie* promovează utilizarea de strategii didactice care accentuează construcția progresivă a cunoștințelor specifice, prin abordări flexibile și diferențiate ale conținuturilor învățării, în paralel cu formarea progresivă la elevi a capacității de autoevaluare a comportamentelor verbale și acționale, aplicabile în diferite contexte de viață din mediul apropiat al copilului.

Caracterul practic-aplicativ al disciplinei *Religie* impune utilizarea, pentru segmentul de vârstă căruia ne adresăm, a unor strategii didactice care să stimuleze dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, să contribuie la crearea unui cadru educațional bazat pe moralitate și religiozitate, prin care să fie sprijinită formarea de conduite precum încrederea, respectul pentru diferență, toleranța, care să ajute la interiorizarea valorilor religioase și a normelor morale.

Astfel se vor utiliza cu precădere:

- învățarea prin descoperire, pornind de la seturi de imagini din diferite categorii (icoane, ilustrații cu conținut moral, fotografii care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice etc.);
- studiul de caz, pentru analiza unor situații reale sau imaginare, pornind de la experiențele de învățare și de viață ale elevilor;
- învățarea problematizată, prin implicarea elevilor în rezolvarea de situații-problemă, pornind de la analiza unor aspecte și evenimente cu valențe morale (de exemplu, pilde, învățături religioase, studii de caz);
- jocul de rol cu diferite teme („Ce ai face dacă ai fi în situația...?”; „Ce face un creștin la biserică/la școală/acasă/pe stradă...?”; „Așa da/Așa nu” etc.) și dramatizarea, pentru identificarea unor aspecte privitoare la domeniul religios și moral, pentru analiza și evaluarea critică a unor situații din diferite grupuri de apartenență sau pentru exersarea unor practici cu caracter moral-religios;
- conversația euristică, pentru identificarea, împreună cu elevii, a unor soluții și rezolvări la diferite situații din viața de zi cu zi, pentru evidențierea trăsăturilor morale ale persoanelor biblice sau ale personajelor din diferite povestiri cu conținut moral etc.

Este necesară utilizarea unor mijloace de învățământ cu caracter intuitiv, ilustrativ, permițând alternarea diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în perechi, în grupuri mici), realizarea de activități religioase specifice (audierea-învățarea de rugăciuni, texte biblice, cântări religioase, colinde etc.), implicarea elevilor în diferite activități extrașcolare, care completează și îmbogățesc demersurile didactice desfășurate prin ora de religie; găsirea de soluții la diferite probleme concrete, în relație cu grupurile de apartenență. Mai precis, vor fi folosite: planșe ilustrative, jetoane adaptate temelor abordate, softuri educaționale, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, power-point-uri educative, jocuri (cuburi, puzzle etc.), adaptate conținuturilor propuse; culegeri de texte literare în versuri și proză, cântece necesare ca suport pentru serbări și lecții curente; fișe de desenat sau exerciții grafice; jucării necesare derulării jocurilor didactice.

Care sunt contextele și mediile de instruire recomandate pentru activitatea la *Religie*?

Ora de *Religie* nu înseamnă numai activitatea obișnuită a profesorului cu elevii în sala de clasă. Prin specificul ei, educația religioasă permite organizarea unor contexte variate de învățare, care să-i motiveze pe elevi pentru a participa activ la activități și să susțină interesul acestora pentru domeniul religiei.

- Așadar, cum și unde anume se pot organiza activitățile de învățare la disciplina *Religie*?
- Învățăm în sala de clasă – În sălile de clasă, profesorul poate organiza diferite activități de predare-învățare cu elevii: lecții obișnuite de prezentare de noi teme, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității etc.
 - Mergem la bibliotecă – Profesorul de religie, împreună cu elevii, poate organiza activitatea la biblioteca școlii sau la altă bibliotecă din comunitate. În aceste contexte de învățare, elevii pot fi încurajați și susținuți: să se familiarizeze cu spațiul bibliotecii; să observe cum se caută o carte; să participe la întâlniri cu diferite personalități.
 - Vizităm biserica – Biserica este un spațiu cu înalte valențe educative pentru ora de religie. Profesorul poate organiza vizite la biserică cu elevii, cu diferite ocazii și scopuri: pentru participarea și observarea anumitor slujbe bisericești; pentru discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente importante pentru comunitate ori activități de întraajutorare a membrilor acesteia.
 - Leșim în alte spații din afara școlii – Profesorul de religie și elevii pot derula activități de învățare și în alte contexte nonformale de educație, precum: mersul la cinematograful pentru vizionarea unui film pe teme religioase/relevante din perspectiva acestei materii de studiu; participarea la diferite discuții relevante pentru ora de religie; vizitarea unor muzee. Tot aici se pot organiza și activități de învățare în spații informale de educație: de exemplu, plimbarea pe stradă/prin parc pentru observarea comportamentelor oamenilor și analiza acestora din perspectiva moralei religioase.
 - Mergem în excursii tematice la mănăstiri sau alte lăcașuri de cult – Profesorul de religie poate organiza excursii cu elevii, pe un traseu care să cuprindă o serie de mănăstiri sau alte așezăminte religioase cu o anumită semnificație pentru comunitatea sau regiunea respectivă. În acest context, se pot organiza discuții cu specialiștii din muzeele mănăstirilor, se pot iniția dialoguri cu unii duhovnici, se observă sau se descriu spațiile sau obiectele cu caracter sacru.
 - Căutăm pe Internet informații și imagini cu caracter religios – În afară de faptul că unele lecții sau teme pot utiliza platforme educaționale, profesorul poate să descopere pe Internet, împreună cu elevii, informații relevante despre specificul vieții religioase din spațiul proximal sau din alte arealuri geografice și culturale, poate urmări secvențe muzicale, filmice, liturgice ce sunt corelate cu temele planificate.

Cum se realizează evaluarea la disciplina *Religie*?

Evaluarea reprezintă o componentă importantă a procesului de învățământ, prin îmbinarea organică a acesteia cu predarea și învățarea. Alături de evaluarea orală și evaluarea unor acțiuni religioase practice, se recomandă utilizarea unui set de metode moderne de evaluare aplicate la domeniul religiei, adaptate la particularitățile elevilor de clasă pregătitoare: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor din perspectiva aplicării valorilor moral-religioase, elaborarea unor micro-proiecte de grup bazate pe desen sau colaje pe teme de religie etc. În evaluare, se va urmări nivelul de realizare a competențelor specifice vizate de programa școlară, în contextul corelării experiențelor de învățare din școală cu cele din viața de zi cu zi a elevilor. Modalitățile de comunicare a rezultatelor evaluării vor valorifica funcția formativă și cea motivațională a acesteia, prin valorizarea aspectelor pozitive, a progresului înregistrat de elevi în plan cognitiv, afectiv și atitudinal-comportamental.